

Menukaart voedseleducatie regio Gouda

Gemeente Gouda, Krimpenerwaard, Zuidplas, Waddinxveen,
Reeuwijk-Bodegraven en Krimpen aan den IJssel

Wilt u als school, leerkracht of pedagogisch medewerker aan de slag met voedseleducatie? Hier vindt u meer informatie over de thema's en het aanbod van activiteiten in Gouda en omgeving!



voedselproductie



duurzaam kiezen

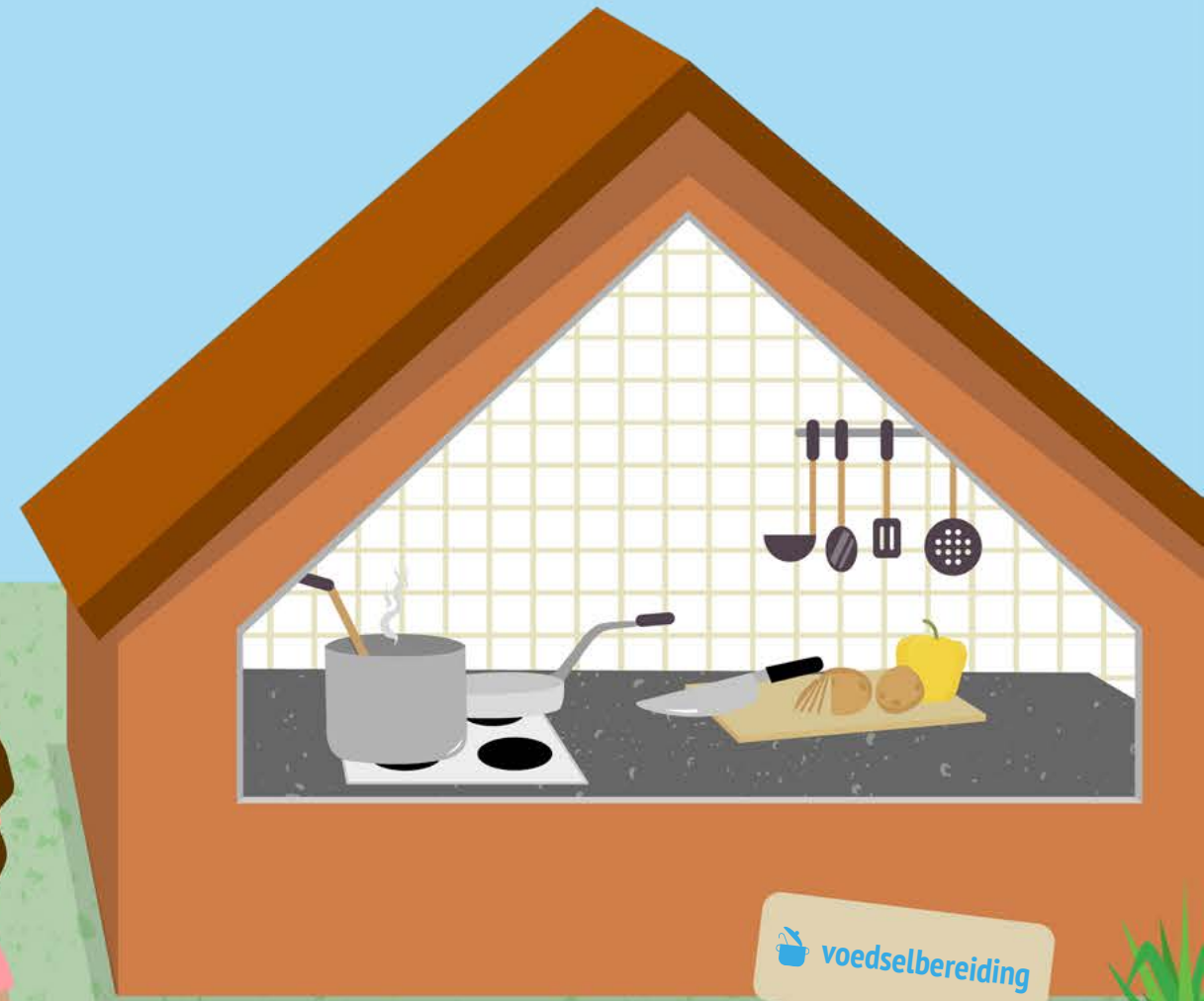
gezonde voeding

consumenten-vaardigheden



smaak

voedselbereiding



Voedseleducatie – een praktische aanpak

Goed voor jezelf zorgen, voor de ander en voor je omgeving; dat komt allemaal samen in leren over voeding en voedsel. Voedseleducatie verbindt gezondheidsonderwijs en natuur- en milieueducatie (NME) met elkaar. Het onderwerp biedt een rijke leeromgeving, waarin kinderen kennis en vaardigheden verwerven en waarden ontwikkelen, die ze al snel zelf kunnen toepassen. Voedseleducatie is bij voorkeur praktisch en ervaringsgericht. Want door zelf te doen en samen te werken wordt theoretische kennis via hoofd, hart en handen pas echt verankerd in de leefwereld van het kind. Zowel school als kinderopvangorganisatie kunnen daarin een belangrijke rol vervullen.

Het landelijk impulsprogramma [Jong Leren Eten](#) werkt daarom met GGD's, JOGG, lokale NME-organisaties en tal van anderen samen, om voor alle kinderen dichtbij huis en school een goed aanbod van educatieve en ervaringsgerichte activiteiten over voedsel te realiseren. Er is al veel, maar hoe vind je daarin je weg? Dit overzicht kan daarbij helpen.

6 thema's

Gezonde en duurzame voeding gaat over:

-  **Smaak**
-  **Gezonde voeding**
-  **Voedselproductie**
-  **Consumentenvaardigheden**
-  **Voedselbereiding**
-  **Duurzaam kiezen**

We adviseren om tijdens het opgroeien van kinderen aan alle onderwerpen aandacht te besteden. Daarbij kunt u het aanbod in deze gids gebruiken. Via de links komt u direct op websites waar u over deze activiteiten meer informatie vindt.

Kwaliteitsborging

De lesmaterialen en activiteiten uit dit aanbod voldoen aan een aantal basiscriteria die door Jong Leren Eten zijn vastgesteld. Jong Leren Eten streeft naar structurele verankering van voedingseducatie in het schoolbeleid en lesprogramma. Onderwijsinhoudelijk haakt Jong Leren Eten aan bij het [Leerplankader Sport, Bewegen en Gezonde Leefstijl](#) (SBGL), thema Voeding van het Nationaal Expertisecentrum voor Leerplanontwikkeling (de SLO).

Financiering & kosten

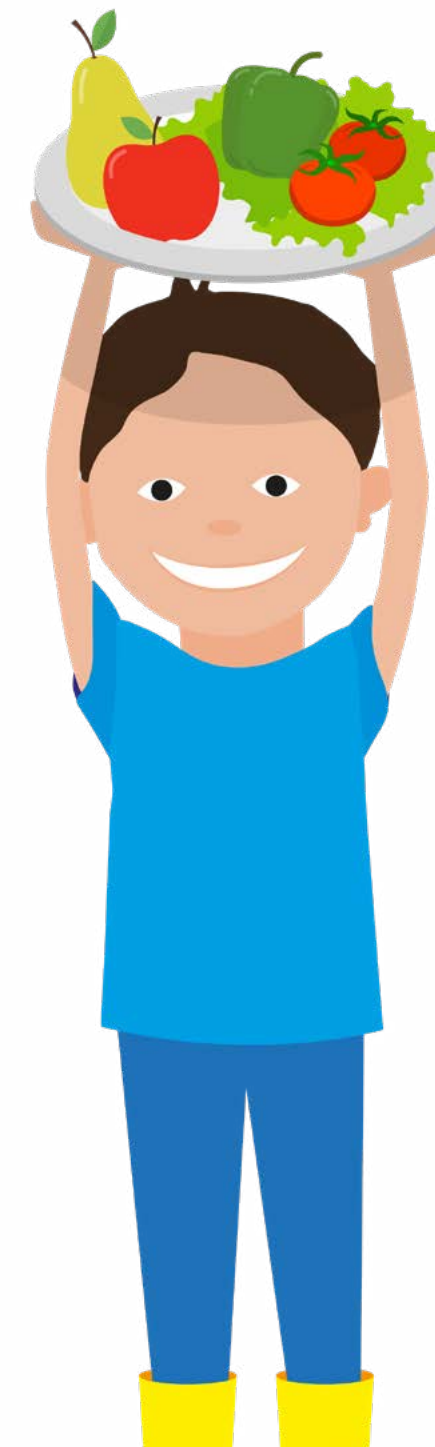
Een deel van lessen of activiteiten wordt aangeboden via [Natuur en Milieu Punt Gouda](#). Voor de Goudse scholen wordt dit georganiseerd door de Brede School en [CNME de Zwanebloem/ODMH](#) en voor de overige gemeenten door de CNME de Zwanebloem / ODMH. Deze activiteiten kennen een lage eigen bijdrage maar verschillen soms per activiteit. Ook bieden zij gratis activiteiten aan. Wil je hier advies over? Neem dan contact op met de Brede School of de CNME de Zwanebloem/ODMH.

Voor Krimpense scholen geldt Een deel van lessen (binnen schools) of activiteiten (buitenschools) wordt aangeboden via het cultuurmenu en activiteitenagenda van Stichting Synerkri. Voor de naschoolse activiteiten kunnen ouders een account aanmaken voor hun kind (4-12 jaar) waarna zij een jaar lang gratis gebruik kunnen maken van het aanbod. Aan het account zijn geen kosten verbonden. Voor de binnen schoolse activiteiten wordt een eigen bijdrage aan de scholen gevraagd. €5,- Per schooljaar per leerling inkopen via het cultuurmenu, betekent een tegemoetkoming van €3,- per leerling per schooljaar. Lessen die aangeboden worden door CNME Kinderboerderij Klein Boveneind zijn gratis voor de scholen.

Subsidie Jong Leren Eten

Voor ervaringsgerichte activiteiten, zoals moestuin- of kooklessen of een bezoek aan een boerenbedrijf kunt u eventueel jaarlijks een [subsidie](#) aanvragen via het programma Jong Leren Eten. Scholen uit Gouda die gebruik willen maken van de JLE subsidie kunnen, indien gewenst, rekenen op passende begeleiding vanuit de Brede School.

Scholen uit Krimpen die gebruik willen maken van de JLE subsidie kunnen, indien gewenst, bij Stichting Synerkri rekenen op passende begeleiding.



Toelichting

Een effectieve aanpak om aandacht aan voedsel te geven ziet er als volgt uit:

- kies als organisatie voor structureel werken aan goede voeding: ga voor het vignet Voeding van Gezonde School of Gezonde Kinderopvang;

- zoek daarbij een (zo mogelijk erkend) educatief/ activiteitenprogramma waarmee je de komende jaren in alle groepen aan de slag kunt, zoals het erkende lesprogramma Smaaklessen voor het basisonderwijs en de interventies Smakelijke Moestuin voor de kinderopvang of Smaakplezier voor de BSO;

- vul dit programma verder in met ervaringsgerichte activiteiten, zoals EU Schoolfruit, Moestuiniëren, Boerderijbezoek en Proeven & Koken. Voor een kennismaking daarmee is de subsidieregeling Jong Leren Eten beschikbaar.

Zo bouwen we samen aan brede betrokkenheid van kinderen bij gezonde en duurzame voeding!



smaak



gezonde voeding



voedselproductie































consumentenvaardigheden



voedselbereiding



duurzaam kiezen

Stappen	Activiteit	Thema's
Beleid	Gezonde School / Kinderopvang	 
Structureel educatief programma	Smaaklessen	     
Aanvullende activiteiten in de gemeente	Moestuiniëren	    
	Boerderijbezoek	   
	Proeven en koken	    
	Diversen	     



Smaak

Wat is je smaak? Welke zintuigen heb je? Durf je nieuwe soorten eten te proeven?

Smaak is voor kinderen een interessante ingang om met het thema voeding aan de slag te gaan. Onderwerpen binnen het thema Smaak zijn bijvoorbeeld: Praten over wat smaak is, wat je smaak beïnvloedt en over verschil in smaken. Proeven met alle zintuigen. Proeven van nieuwe producten. Zo breiden kinderen hun smaakpalet uit. Ook culturele aspecten van smaak kunnen aan de orde komen.



Gezonde voeding

Waarom heb je eten en drinken nodig? Waarom heeft je lijf meer aan fruit, groente en brood dan aan chips en roze koeken?

Bij Gezonde Voeding gaat het bijvoorbeeld over de Schijf van Vijf (van het Voedingscentrum). Ook leren kinderen over de verhouding tussen eten en bewegen (de energiebalans). Ze leren dat je door te eten energie binnenkrijgt en dat je dit verbruikt door te bewegen. Kinderen leren dat de energie die je eet en de energie die je verbruikt met elkaar in balans moeten zijn.



Voedselproductie

Welke weg heeft je eten afgelegd voor het op je bord kwam?

En welke keuzes kun je maken?

Bij het thema Voedselproductie gaat het om onderwerpen zoals de oorsprong van voedsel en voedselproductie, voedselbewerking en duurzaamheid. Kinderen leren onder andere dat er verschillende manieren zijn om eten te produceren en wat de voor- en nadelen zijn. Ook leren kinderen over dierenwelzijn en over het onderwerp Fairtrade.



Consumentenvaardigheden

Wat kun je in de winkel kopen? Wat staat er op het etiket? Hoe voorkom je dat je eten verspilt?

Bij dit thema leren kinderen bijvoorbeeld te analyseren wat er precies in een product zit. Ze leren ook hoe je eten goed bewaart en hoe je voorkomt dat je eten verspilt.



Voedselbereiding

Hoe maak je een gezonde, lekkere lunch? Hoe lees je een recept? Welke sociale vaardigheden horen er bij samen eten?

Bij dit thema gaan kinderen zoveel mogelijk praktisch aan de slag met het bereiden van voedsel. Ze leren bijvoorbeeld een recept lezen en aanpassen en diverse kook- en baktechnieken. Ook kan aandacht worden besteed aan de sociale kant, zoals tafelmanieren.



Duurzaam kiezen

Welke invloed heeft jouw voedsel op de aarde?

Hoe zit het met eten en duurzaamheid?

In dit thema krijgt "gezond voor de aarde" expliciet aandacht. Leerlingen worden zich bewust dat er keuzes te maken zijn bij het kopen van voedsel en het bereiden. Denk aan de keuze wel of geen of minder vlees en melkproducten eten. De keuze voor biologisch voedsel, producten van ver of dichtbij. Afwegingen worden besproken om zelf bewuste keuzes te (leren) maken.



Gezonde school

Gezond eten en drinken is voor alle kinderen belangrijk. Via gezonde voeding (basisvoeding) krijgen kinderen voedingsstoffen binnen die van belang zijn voor een gezonde groei en ontwikkeling. Kinderen brengen een groot gedeelte van de dag door op school. Daarom streven we ernaar dat op scholen gezond wordt gegeten en gedronken. Het programma Gezonde School stimuleert scholen om structureel en planmatig te werken aan een gezonde leefstijl op school.

Voeding is een van de thema's binnen Gezonde School. [GGD Hollands Midden](#) werkt volgens de 'Gezonde School werkwijze'. Hierin staan vier pijlers centraal: beleid, educatie, signaleren en schoolomgeving. Door alle pijlers effectief en structureel op te pakken werkt school op een planmatige manier aan gezondheid en komt ze in aanmerking voor de Gezonde School vignetten 'voeding' en 'bewegen en sport'. Het vignet Gezonde School biedt school erkenning, borging van beleid en een duidelijk kader. In het basisonderwijs kan GGD Hollands Midden scholen ondersteunen in het maken van hun beleid door het traject 'Fit en Fruitig'. In dit traject worden scholen geholpen om tot een structureel en integraal beleid op de thema's voeding en bewegen te komen. Dit beleid wordt vormgegeven in een infographic. Van scholen die met GGD Hollands Midden samenwerken wordt verwacht dat ze na afloop van het traject de aanpak kunnen onderbouwen door het behalen van het vignet Gezonde School op (een van) de thema's 'Voeding' en 'Bewegen en Sport'.

Eén van de pijlers van de Gezonde School is structurele educatie op het gebied van voeding.

De volgende thema's moeten hierin in ieder geval aan bod komen:



gezonde voeding



consumentenvaardigheden

Erkende lesprogramma's voor PO zijn [Smaaklessen](#) en [Lekker Fit!](#). Voor het VO zijn dit [Weet wat je eet](#) en [Krachtvoer](#) maar u kunt ook uw eigen programma samenstellen en voorleggen ter goedkeuring. Daarbij kunt u natuurlijk dit overzicht van voedsel educatie in Gouda e.o. goed benutten!

Advisering Gezonde School

Scholen kunnen in de maanden maart en april een subsidie aanvragen via het [Ondersteuningsaanbod Gezonde School](#).

Ondersteuning houdt in:

- **advisering van de adviseur** [Gezonde School van de GGD Hollands Midden](#) of **Gezonde School van de GGD Rotterdam Rijnmond (Krimpen ad IJssel)**
- **een geldbedrag van 3000 euro per school voor taakuren of activiteiten in dit kader.**
- **(verplichte) scholing voor de Gezonde School coördinator van school.**
- **meer informatie over de Gezonde School in regio Gouda vindt u op de website van de GGD Hollands Midden of GGD Rotterdam Rijnmond.**



GEZONDE SCHOOL
Hollands Midden

Gezonde Kinderopvang en BSO

Voor de kinderopvang en buitenschoolse opvang zijn er vergelijkbare programma's die u kunnen ondersteunen bij het structureel inbouwen van aandacht voor gezonde voeding in de organisatie. Neem eens een kijkje op [www.gezondekinderopvang.nl](#) en [Gezonde start](#). Er is een speciale training om dit onderwerp in de organisatie verder te ontwikkelen. En ook hier geldt: jong geleerd is oud gedaan! Veel van de activiteiten die in dit overzicht worden aangeboden zijn ook toepasbaar voor de kinderopvang (moestuintjes, smaakactiviteiten) en de buitenschoolse opvang (boerderijbezoek, kookworkshops enz.)! Daarvoor kunt u subsidie aanvragen via [www.jonglereneten.nl](#).

Gouda Goed Bezig

Gouda Goed Bezig is een initiatief van SPORT•GOUDA en zet zich in om Goudse jongeren op gezond gewicht te krijgen en te houden. Dit doen we samen! Door samenwerkingen met lokale partijen aan te gaan, willen we gezond eten én bewegen voor jongeren gemakkelijker maken. Ook op school!

Wil je aan de slag met het thema sport en bewegen of voeding en heb je hulp nodig? Voor ondersteuning of vragen, mail onze regisseur. Samen werken we aan een gezonde toekomst voor onze jeugd.

Regisseur Jolijn van der Marel

0182-590910

Jolijn.vandermarel@sportpuntgouda.nl

www.sportpuntgouda.nl



Wat is gezonde voeding?

Waarom heb je eten en drinken nodig? Waarom heeft je lijf meer aan fruit, groente en brood dan aan chips en roze koeken? Bij Gezonde Voeding gaat het bijvoorbeeld over de Schijf van Vijf (van het Voedingscentrum). Ook leren kinderen over de verhouding tussen eten en bewegen (de energiebalans). Ze leren dat je door te eten energie binnenkrijgt en dat je dit verbruikt door te bewegen. Kinderen leren dat de energie die je eet en de energie die je verbruikt met elkaar in balans moeten zijn.

Lokaal aanbod:

KDV, PO & BSO

- **Op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les**
 - [Een beter klimaat begint op je bord; Seizoensgroente](#) (groep 5, 6)
 - [Eet jij gezond en eerlijk; Etiketten checken](#) (groep 7, 8)
 - [Gezonde voeding door de \(school\)dietist](#) (groep 1-8, KDV en BSO + ook in supermarkt)
 - [Het huis van muis](#) (groep 1, 2, en KDV)
 - [Leerlijn voedseducatie streekproducten](#) (groep 1-8)
 - [Maatwerk door diëtist](#) (groep 1-8, KDV en BSO)
 - [Maatwerk door kinder- en jeugddiëtist](#) (groep 1-8, KDV en BSO)

• Op school/KDV/BSO

- [Bikken, bewegen, Cool!](#) (groep 1-8)

VO

- **Op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les**
 - [Eet jij gezond en eerlijk; Etiketten checken](#) (VMBO klas 1)
 - [Gezond gewicht, gezond ontbijt en suiker en vet](#) (alle typen onderwijs klas 1)
 - [Maatwerk door diëtist](#) (alle typen onderwijs klas 1-6)
 - [Maatwerk door kinder- en jeugddiëtist](#) (alle typen onderwijs klas 1-6)
- **Op school**
 - [Leefstijl lessen Skills for Life](#) (alle typen onderwijs klas 1-2)

Landelijk aanbod:

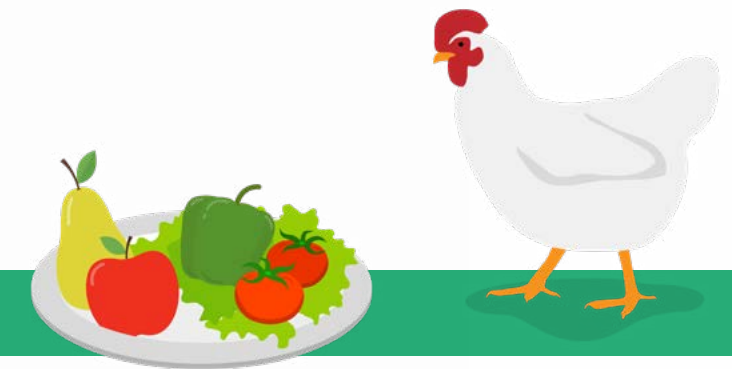
KDV, PO & BSO

- **Op school/KDV/BSO**
 - [EU schoolfruit](#) (groep 1-8)
 - [Fitgaaf!](#) (groep 1-8, KDV/BSO)
 - [FoodLAB Workshops gezond eten en drinken](#) (groep 8)
 - [Fruit en Veggie challenge](#) (groep 7,8)
 - [Fruitvriendjes Schoolfruit](#) (groep 1-8)
 - [Gastlessen Gezonde voeding](#) (groep 1-8)
 - [Gezonde Kinderopvang BSO](#) (BSO)
 - [Gezonde school](#) (groep 1-8)
 - [Gezonde Smikkelweek](#) (groep 1-8)
 - [Gezonde start](#) (KDV)
 - [Groente zet je tanden erin!](#) (groep 1-8, KDV/BSO)
 - [Groentjessoep, maakt je wijzer!](#) (BSO)
 - [Interactieve workshop 'gezonde voeding voor kinderen'](#) (Pedagogisch medewerkers / bestuur kinderopvang)
 - [Kids doen mijn eetexperiment](#) (groep 4-8)
 - [Lekker Fit!](#) (groep 1-8)
 - [Ondersteuning & advies beleid gezonde voeding](#) (Werknemers Onderwijs en kinderopvang)
 - [Over op drinkwater](#) (groep 1-8, KDV en BSO)
 - [Schoolontbijt](#) (groep 1-8)
 - [Smaakplezier](#) (groep 1-8)
 - [Smaakspel](#) (BSO)
 - [Spoony - les op maat](#) (KDV)
 - [Spoony op de BSO](#) (BSO)
 - [Stichting Kind en Voeding](#) (groep 1-8)
 - [Verse soep met spelletjes](#) (BSO)
 - [Workshop Smakelijke eters](#) (BSO)

VO

• Op school

- [Etiketten lezen](#) (alle typen onderwijs klas 1-6)
- [Fruit en Veggie challenge](#) (alle typen onderwijs klas 1, 2)
- [Gastlessen gezonde voeding](#) (alle typen onderwijs klas 1, 2)
- [Gezonde keuzes maken](#) (alle typen onderwijs klas 1-6)
- [Gezonde school](#) (alle typen onderwijs klas 1-6)
- [Gezonde schoolkantine](#) (alle typen onderwijs klas 1-6)
- [Krachtvoer](#) (VMBO 1, 2)
- [Nationale kraanwaterdag](#)
- [Stichting Kind en Voeding](#) (VMBO)
- [Verborggen suikers](#) (alle typen onderwijs klas 1-6)
- [Water challenge](#)
- [Weet wat je eet](#) (alle typen onderwijs klas 1-6)
- [Workshops gezond eten en drinken](#) (alle typen onderwijs klas 1, 2)



Smaaklessen

Smaaklessen is hét effectieve lesprogramma over eten en smaak voor kinderen op de basisschool. Met Smaaklessen wordt de nieuwsgierigheid en interesse van kinderen naar gezond en duurzaam eten opgewekt. Voor de buitenschoolse opvang is er de map Smaakplezier, met tal van activiteitsuggesties over voedsel en voeding!

Inhoud

De volgende thema's komen in het programma Smaaklessen aan bod:



smaak



gezonde voeding



voedselproductie



consumentenvaardigheden



voedselbereiding



duurzaam kiezen

Lesmethode

Het lesmateriaal bestaat uit een leraren-handleiding, 9 lessen voor groep 1/2, 5 lessen per groep voor groep 3 t/m 8 en kopieerbladen. Daarnaast is er ook een online digibordmodule. Alles is volledig uitgewerkt zodat u zo snel mogelijk aan de slag kunt. De lessen duren gemiddeld 60 minuten per les. Het lesmateriaal is gratis te downloaden via smaaklessen.nl.

Er zijn verschillende manieren om Smaaklessen in te zetten:

- Project: Verdeel de lessen over de dagen van de projectperiode.
- Verspreid over het schooljaar: Maak van tevoren een planning, zodat alle lessen aan bod komen.
- Koppeling met andere lesmethoden.

Chef!

[Chef!](#) is het gratis online lesportaal met alle lessen en activiteiten van Smaaklessen en EU-Schoolfruit. In Chef! kan je flexibel en op maat aan de slag met voedseleducatie op school. De interactieve lessen worden via het digibord gegeven.

Smaakleskist

In de Smaakleskist zit de lesmap met het lesmateriaal en alle keukenmaterialen die u kunt gebruiken tijdens het geven van Smaaklessen. U kunt de lesmap (€75,-) of een Smaakleskist (€300,-) kopen via www.smaaklessen.nl. Daar is ook uitgebreidere informatie te vinden over het programma. Bij Smaaklessen hoort écht zien, ruiken, voelen en proeven van eten. Dit betekent dat u voor vrijwel alle lessen een aantal echte voedingsmiddelen nodig heeft, die u zelf kunt aanschaffen. Of combineer of vervang een smaakles door een gastles van een aanbieder in de gemeente. Smaakleskisten kunnen bij de [Brede School](#) (scholen in Gouda) en bij de [CNME Zwanebloem](#) (scholen buiten Gouda) gereserveerd worden. Kosten hiervoor zijn €12,50

Smaakmissie's

Smaaklessen wordt aangevuld met verdiepende interactieve lesmodules over de herkomst van de diverse voedselproductgroepen. Er zijn negen Smaakmissies beschikbaar die verdeeld zijn over de groepen van de basisschool. Kinderen gaan zowel binnen als buiten de klas op avontuur. Elke Smaakmissie bestaat uit een introductie van de missie, lessen in de klas, een excursie naar een productiebedrijf, een huiswerkopdracht in de winkel en een kookopdracht.

> In het overzicht vindt u suggesties voor excursies in de regio Gouda die aansluiten bij de Smaakmissies.

Lokaal aanbod:

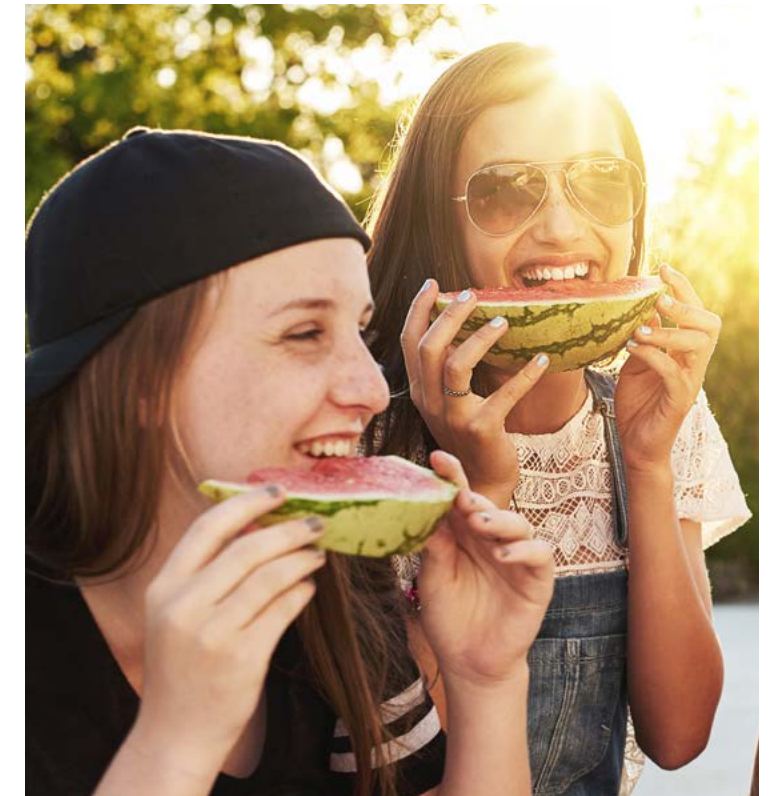
KDV, PO & BSO

- Op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les
 - [Smaakles, voeding en koken](#) (groep 1-8)
 - [Smaakles voor kleuters](#) (groep 1-3)
- Op school/KDV/BSO
 - [Smaakleskist](#) (groep 1-8, KDV en BSO)

Landelijk aanbod:

KDV, PO & BSO

- Op school/KDV/BSO
 - [Gastles proeven met al je zintuigen](#) (groep 1-8)
 - [Smaaklessen](#) (groep 1-8)
 - [Smaakmissies](#) (groep 1-8)
 - [Smaakplezier](#) (BSO)
 - [Smaakplezier](#) (BSO)
 - [Smaakspel](#) (KDV)
 - [Workshop Smaakplezier](#) (BSO)



Moestuinen

Het is wetenschappelijk aangetoond: moestuinen draagt bij aan een positieve houding van kinderen tegenover gezond voedsel. Het zelfgekweekte worteltje en radijsje wil je natuurlijk ook wel eens proeven! Tuinieren doe je met hoofd, hart en handen. Een geweldige beleving voor een kind om het hele proces van zaaien tot oogsten tot een smakelijk einde te brengen!

Moestuinen kan overal en op elke schaal: van vensterbanktuin tot jaarrond een eigen moestuintje! Het mooiste is het als de moestuinlessen integraal deel uitmaken van het lesprogramma. Dan komt het er niet 'ook nog eens bij', maar worden de mogelijkheden volop benut. Groei, bloei en andere natuurprocessen liggen voor de hand, maar ook binnen rekenen en taal zijn veel mogelijkheden. Dankzij de dwarsverbanden blijft kennis beter hangen. Daarom vindt het programma Jong Leren Eten het moestuinen een belangrijk onderdeel van voedselonderwijs.

Zoekt u informatie en praktische hulp? In regio Gouda zijn er een aantal ondersteuningsmogelijkheden voor moestuinen: u vindt ze in de kolom 'Aanbod' op deze pagina.

Inhoud

Veel educatieve elementen zoals taal, meten, schatten, ruimtelijke oriëntatie en samenwerken maken doorgaans onderdeel uit van moestuinen.

In bijna alle vormen van moestuinen komen onderstaande thema's aan bod:



smaak



gezonde voeding



voedselproductie



voedselbereiding



duurzaam kiezen

Doelen

Iedere kind doet praktische kennis en ervaring op met tuinieren en ecologie ter stimulering van een gezonde levensstijl en een duurzame en evenwichtige relatie met de natuurlijke omgeving.

Afhankelijk van de grootte van de moestuin, en het aantal lessen; een heel seizoen of korter zijn er vele doelen waaronder veel op het gebied van beleven, verwonderen, vaardigheden en waardenvorming.

- De schoolmoestuin is een plek voor verwondering/beleving: denk aan de groeikracht van sommige gewassen en het dierenleven waar ze mee worden geconfronteerd op de schooltuin: vies, eng, spannend, mooi..
- Kinderen zijn zichtbaar trots op wat ze na gedane arbeid kunnen oogsten!
- Kinderen groeien door zelf te tuinieren van een passieve consument naar een actievere consument, die meer respect krijgt voor wat er elke dag op zijn of haar bord komt. Ze worden 'voedselwijzer'.

Voor recepten kunnen leerlingen en ouders terecht op www.schooltuinrecepten.nl

Meer informatie over moestuinen vindt u op de website van [Jong Leren Eten](http://JongLerenEten.nl) en [Alliantie Schooltuinen](http://AlliantieSchooltuinen.nl). Ook kunt u zich laten inspireren door de [brochure Moestuinen](#) met kinderen.

Lokaal aanbod:

PO

- **Op school/KDV/BSO**
 - [Leskist Kas in de Klas](#) (groep 1-6)
 - [Schooltuinen: Makkelijke Moestuin](#) (groep 1-8)
 - [Een compleet seizoen in de schooltuin](#) (groep 5-7)
- **Op locatie, een gastdocent geeft de les**
 - [Moestuinen](#) (groep 5, 6)
 - [Ontdek de moestuin](#) (groep 4-6)
- **Gastlessen schooltuin / moestuinbakken**
 - [School-moestuinen in het voorjaar incl. kookles](#) (groep 5, 6)

Landelijk aanbod:

KDV, PO & BSO

- **Op school/BSO/KDV**
 - [Smakelijke Moestuinen](#) (KDV)
 - [Methode makkelijke moestuin op school](#) (groep 5-7)
 - [Moestuintips en lesmateriaal](#) (groep 1-8, BSO)
 - [Leerlijn met binnenteeltsysteem](#) (groep 1-8)
 - [Maatwerk Moestuinen](#) (groep 1-8)
 - [Onderzoekend leren met kiemplanten](#) (groep 3-5)
 - [Handleiding schoolmoestuin](#) (groep 1-8)
 - [Minimoestuin op school](#) (groep 1-8)
 - [Seizoenskalender](#) (groep 1-8, BSO)
 - [Seizoensgroenten](#) (groep 1-8)
 - [Makkelijke Moestuin Kinderboek](#) (groep 5-8)
 - [Smaakmissie Moestuin](#) (groep 1-4)
 - [Lesmateriaal bij film De Schooltuin](#) (groep 4-6, BSO)
 - [Lesmateriaal voor schooltuinen](#) (Werknemers Onderwijs en kinderopvang)

VO

- **Op school**
 - [Moestuintips en lesmateriaal](#) (alle typen onderwijs klas 1-6)
 - [Leerlijn met binnenteeltsysteem](#) (alle typen onderwijs klas 1-6)

Boerderijbezoek

Door een bezoek aan een boerenbedrijf krijgen kinderen meer inzicht in de productie van voedsel, het werk van een tuinder of boer en de functie van dieren op de boerderij. Leerlingen leren waar voedsel vandaan komt en leggen een relatie tussen het boerenbedrijf en het dagelijks eten op hun bord. Moeilijke onderwerpen zoals leven en dood, ethische kwesties en milieuvraagstukken worden niet geschuwd. Leerlingen kunnen onbevangen uit de hoek komen en dat maakt een gesprek op een boerderij zo uniek. Ze ontmoeten de boer, ervaren het boerenlandschap, leren de dieren kennen en steken de handen uit de mouwen. En misschien zien ze daarin ook een toekomst voor zichzelf. Ook voor kinderen 'van het platteland' is dit bezoek nog vaak een eye-opener!

Inhoud

In bijna alle vormen een boerderijbezoek komen onderstaande thema's aan bod:



smaak



voedselproductie



consumentenvaardigheden



duurzaam kiezen

Boerderijbezoek in regio Gouda

[CNME de Zwanebloem](#) werkt met diverse bedrijven samen en zorgt dat u gratis met de klas een melkveehouderij kan bezoeken in de regio. De kinderen krijgen een rondleiding over de boerderij, maken kennis met de boerderij-dieren en de boeren natuur.

[Meer info kan u hier](#) vinden.

Boerderijlessen worden in verschillende vormen aangeboden op kinderboerderijen, stadsboerderijen en boerenbedrijven in de regio. U vindt ze in de kolom 'Aanbod' op deze pagina.

Voor meer informatie over boerderijeducatie kunt u zich laten inspireren door de brochure Tips voor boerderijbezoek voor basis en voortgezet onderwijs, te downloaden op [jonglereneten.nl](#)

Voor de kleintjes

Voor de kleuters is een bezoek aan een kinderboerderij vaak al een hele belevenis. Hoewel voedsel daar niet direct aan de orde komt, is dit een goede gelegenheid voor een kennismaking met boerderijdieren, de functie daarvan en de zorg die deze dieren vragen.

Kinderboerderijen in de regio

- [Kinderboerderij De Goudse hofsteden Gouda](#)
- [Dierenweide Goverwelle Gouda](#)
- [Kinderboerderij Dierendal Waddinxveen](#)
- [Kinderboerderij In de krom Moordrecht](#)
- [Kinderboerderij IJsselhage Nieuwerker ad IJssel](#)
- [Kinderboerderij De oude zusters tuin Bodegraven](#)
- [Kinderboerderij Klein bovineind Krimpen ad IJssel](#)

Lokaal aanbod:

PO & BSO & KDV

- **Op de boerderij**
 - [Boerderij bezoek](#) (groep 3-8)
- **Boerderij Stolkse Weide (Stolwijk)**
 - [Boerderijeducatie](#) (groep 6-8)
- **Boomgaard in Gouda, Schoonhoven of Bodegraven**
 - [Bezoek aan een appelboomgaard en appelmoes maken](#) (groep 1-2)
- **Boomgaard Krimpen ad IJssel**
 - [Bezoek aan een appelboomgaard en appelmoes maken](#) (groep 1-2)
- **Jomajole (Moerkapelle)**
 - [Rondleiding](#) (groep 1-8, KDV en BSO)
- **Kaasboerderij de Twee Hoeven (Haastrecht)**
 - [Proef het verschil, proef het boerenleven!](#) (groep 1-8, KDV en BSO)
- **Kaasboerderij Schep (Bergambacht)**
 - [Rondleiding over de boerderij en kaasmakerij](#) (groep 1-8, KDV en BSO)
- **Melkveehouderij de Wit (Bodegraven)**
 - [Op de boerderij](#) (groep 1-8)
- **VOF Hoevestein i.s.m. Staatsbosbeheer (Reeuwijk)**
 - [Verrassende leerzame excursie op onze biologische natuurboerderij!](#) (groep 1-8, KDV en BSO)

VO

- **Jomajole (Moerkapelle)**
 - [Rondleiding](#) (alle typen onderwijs klas 1-6)
- **Kaasboerderij de Twee Hoeven (Haastrecht)**
 - [Proef het verschil, proef het boerenleven!](#) (alle typen onderwijs klas 1-6)
- **Kaasboerderij Hoogerwaard (Ouderkerk ad IJssel)**
 - [Workshop kaas](#) (alle typen onderwijs klas 1-6)
- **Kaasboerderij Schep (Bergambacht)**
 - [Rondleiding over de boerderij en kaasmakerij](#) (alle typen onderwijs klas 1-6)
- **Melkveehouderij de Wit (Bodegraven)**
 - [Op de boerderij](#) (alle typen onderwijs klas 1-6)
- **VOF Hoevestein i.s.m. Staatsbosbeheer (Reeuwijk)**
 - [Verrassende leerzame excursie op onze biologische natuurboerderij!](#) (alle typen onderwijs klas 1-6)

Landelijk aanbod:

PO & BSO & KDV

- **Op school**
 - [Boer in de klas](#) (groep 1-8)
- **Op de boerderij**
 - [Boerderijschool](#) (groep 1-8)
 - [Lekker boer](#) (groep 1-8, BSO, KDV)

VO

- **Op school**
 - [Lespakket The Biggest Little Farm](#) (klas 2 VMBO groen)
 - [Lekker boer](#) (alle typen onderwijs klas 1-6)

Proeven en Koken

Wist je dat je een smaak gemiddeld 10 keer moet proeven voordat je het gaat waarderen? En dat kinderen veel makkelijker proeven van iets wat ze zelf gemaakt hebben - en het dan vaak lekkerder vinden? Zelf gemaakt kan zelf gekweekt zijn (groentes en kruiden), zelf bewerkt (boter, kaas) of zelf gekookt. Zelf koken nodigt kinderen uit tot experimenteren met smaken en ingrediënten en wekt hun interesse voor herkomst en gebruiken rondom voedsel. Hoe koop je in? Hoe maak je het en hoe eet je het? En wat doen we met de restjes? Zelf koken maakt kinderen zich meer bewust van wat ze eten en ze oefenen ook nog eens met rekenen en taal en met sociale vaardigheden. Kortom: proeven en koken zijn waardevolle onderdelen van voedseleducatie.

Inhoud

In bijna alle vormen van activiteiten rond proeven en koken komen onderstaande thema's aan bod:



smaak



gezonde voeding



consumentenvaardigheden



voedselbereiding



duurzaam kiezen

Activiteitsaanbod

Landelijk en regionaal zijn er diverse aanbieders en gastlessen, zowel op school als op een locatie met kookvoorzieningen. Deze aanbieders bieden kook- en proeflessen aan in Gouda en omgeving.



Lokaal aanbod:

KDV, PO & BSO

- **Op school / BSO, een gastdocent geeft de les**
 - [Bloemenboter maken](#) (groep 3-5)
 - [Bloemen kruidenboter maken](#) (groep 4-6, BSO)
 - [Broodbeleg maken](#) (groep 5-8, BSO)
 - [Granen we eten ze de hele dag](#) (groep 5, 6)
 - [Groente om te smeren](#) (groep 7, 8)
 - [Kok in de klas](#) (maatwerk)
 - [Leven van het land](#) (groep 6-7)
 - [Puur en gezond koken](#) (BSO groep 7, 8)

- **Op school of locatie**
 - [Kinderkooktheater](#) (maatwerk)

- **Op locatie, een gastdocent geeft de les**
 - [Bloemen kruidenboter maken](#) (groep 4-6, BSO)
 - [Koken uit de tuin](#) (groep 7, 8)
 - [Wildpluk avontuur](#) (groep 5-8, BSO)

- **Kinderboerderij Klein Boveneind**
 - [Groentesoep maken](#) (groep 5-8)
 - [Pannenkoekenles](#) (groep 1-2)

VO

- **Op school, een gastdocent geeft de les**
 - [Broodbeleg maken](#) (alle typen onderwijs klas 1-6)

- **Op school of locatie**
 - [Kinderkooktheater](#) (maatwerk)

- **Op locatie, een gastdocent geeft de les**
 - [Wildpluk avontuur](#) (alle typen onderwijs klas 1-6)

Landelijk aanbod:

KDV, PO & BSO

- **Op school / BSO**
 - [Gastlessen Insecten Proeverij](#) (groep 1-8)
 - [Kok in de klas](#) (groep 6-8)
 - [Kooklessen en Insecten proeverij](#) (groep 7, 8)
 - [Lunchen met #SuperchefJeroen](#) (groep 1-8, BSO)
 - [\(On\)kruiden](#) (groep 1-8)
 - [Proeven en ontdekken](#) (groep 8)
 - [Workshop gezonde maaltijd](#) (groep 1-8, BSO)

VO

- **Op school**
 - [Gastlessen Insecten Proeverij](#) (alle typen onderwijs klas 1-6)
 - [Hack je Snack, EnergyLAB, Poep en Pukkels, Brood in Nood](#) (alle typen onderwijs klas 1, 2)
 - [Kooklessen en Insecten proeverij](#) (alle typen onderwijs klas 1-6)
 - [Lunchen met #SuperchefJeroen](#) (alle typen onderwijs klas 1-6)
 - [Workshop gezonde maaltijd](#) (alle typen onderwijs klas 1-6)

Diversen

Naast het eerder genoemde aanbod zijn er nog een aantal lessen die niet onder de andere kopjes kunnen worden geschaard. Deze lessen gaan onder andere over voedsel en duurzaamheid, voedselverspilling en de scheikundige kant van voedsel.



smaak



gezonde voeding



voedselproductie



consumentenvaardigheden



voedselbereiding



duurzaam kiezen

Lokaal aanbod:

KDV, PO & BSO

- **Op school, een gastdocent geeft de les**
 - [Een beter klimaat begint op je bord; Voedsel van ver](#) (groep 5,6)
 - [Eet jij gezond en eerlijk; Voedselafdruk](#) (groep 7,8)
- **Op school**
 - [Kweekset Champignons](#) (groep 1-8, KDV en BSO)
 - [Leskist Alles voor een Pannenkoek](#) (groep 1 en 2, KDV en BSO)
 - [Leskist Bijengeheimen](#) (groep 1-4, KDV en BSO)
 - [Leskist kaasmaken](#) (groep 5-8, KDV en BSO)
- **Op school of op locatie**
 - [Leefstijllessen van de Hortus Populus](#) (groep 5-8)
- **Imkerij de Nesse (Ouderkerk ad IJssel)**
 - [Bijenpraatje - op bezoek bij de imker](#) (groep 1-8, KDV en BSO)
- **Kinderboerderij**
 - [bijenles op de Zwanebloem](#) (groep 3-5)

VO

- **Op school, een gastdocent geeft de les**
 - [Eet jij gezond en eerlijk; Voedselafdruk](#) (VMBO klas 1)

Landelijk aanbod:

KDV, PO & BSO

- **Op school**
 - [Kaartspel over voeding](#) (groep 1-2, KDV)
 - [Lespakket Broodje 2de kans](#) (groep 5-8)
 - [Lespakket over bijen en voedsel](#) (groep 7,8)
 - [Lespakket over de voedselbank met les over voedselverspilling](#) (groep 7,8)
 - [Lespakket Zonder Vlees](#) (groep 6-8)
 - [Posters en Brochures over gezond eten](#) (groep 1-8, KDV)
 - [Red de Krommies](#) (groep 5,6)
 - [Verschillende lesbrieven met het thema eten](#) (groep 1-8)
 - [Voedselverspilling](#) (groep 1-8)
 - [Voorlichting 'gezonde voeding en voedsel educatie, hoe doe je dat op school?'](#) (groep 1-8, KDV, BSO)

VO

- **Op school**
 - [Lesmethode over duurzaamheid o.a. Wat is jouw food-print](#) (VMBO)
 - [Lespakket over bijen en voedsel](#) (alle typen onderwijs, klas 1-6)
 - [Lespakket Voedseltransitie](#) (alle typen onderwijs, klas 1-6)
 - [Lespakket Zonder Vlees](#) (VWO klas 1, 2, HAVO klas 1-3, VMBO klas 3-4)
 - [Power Pannenkoek!](#) (alle typen onderwijs, klas 1-6)
 - [Power Smoothie!](#) (alle typen onderwijs, klas 1-6)
 - [Proefielwerkstuk Wereldvoedselvraagstuk](#) (VO HAVO 4-5 VWO 5-6)
 - [Workshops gezonde en duurzame voeding](#) (alle typen onderwijs, klas 1-6)



Overzicht

Op de volgende pagina's volgt een overzicht van de lesprogramma's per onderwerp. Ook maakt dit overzicht duidelijk welke les voor uw groep of klas geschikt is. Ook ziet u welke thema's er aan bod komen.



smaak



voedselproductie



voedselbereiding



gezonde voeding



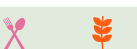

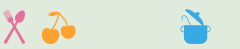






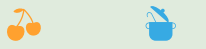











































consumentenvaardigheden




































































































duurzaam kiezen

Activiteit	Landelijk/Lokaal	Naam programma	Aanbieder	Omschrijving	Locatie	Thema's	Type onderwijs
Gezonde voeding	Landelijk	Water challenge	7 dagen water challenge	7 dagen waterchallenge	op school		
	Landelijk	Etiketten lezen	Beter (W)eten	Gastles 'Etiketten op ons voedsel'	op school		VO: alle typen onderwijs klas 1-6
	Landelijk	Gezonde keuzes maken	Beter (W)eten	Gastles 'Gezonde keuzes maken'	op school		VO: alle typen onderwijs klas 1-8
	Landelijk	Verborgen suikers	Beter (W)eten	Gastles 'Verborgen suikers'	op school		VO: alle typen onderwijs klas 1-7
	Landelijk	Gastlessen gezonde voeding	De Voedingsjuf	Interactieve gastles over het maken van gezonde(re) keuzes en/of over voedselverleiding	Op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les		VO onderbouw
	Landelijk	Gastlessen Gezonde voeding	De Voedingsjuf	Smaaklessen, Smaakmissies, Lessen EU-Schoolfruit	Op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les		PO groep 1 -8
	Landelijk	Interactieve workshop 'gezonde voeding voor kinderen'	De Voedingsjuf	Pedagogisch medewerkers krijgen meer kennis m.b.t. het belang van gezonde voeding voor opgroeiende kinderen. Met div. werkvormen om deze kennis in de praktijk toe te kunnen passen.	Op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les		Pedagogisch medewerkers / bestuur kinderopvang
	Landelijk	Ondersteuning & advies beleid gezonde voeding	De Voedingsjuf	Samen zetten we stappen op weg naar een gezondere school of kinderopvanglocatie. Programma op maat.	Op locatie		Werknemers Onderwijs en kinderopvang
	Landelijk	Over op drinkwater	Drinkwater	Stappenplan om op je school, KDV of BSO over te stappen op drinkwater	op school		PO: groep 1-8, KDV en BSO

























Activiteit	Landelijk/Lokaal	Naam programma	Aanbieder	Omschrijving	Locatie	Thema's	Type onderwijs
Gezonde voeding	Landelijk	Nationale kraanwaterdag	Drinkwaterbedrijven	Educatie en gastlessen	op school		
	Landelijk	EU schoolfruit	EU Schoolfruit	EU Schoolfruit: 20 weken gratis groente en fruit voor de leerlingen	op school		PO: groep 1-8
	Landelijk	Fruit en Veggies challenge	EU-schoolfruit en groente	Een superinteractieve digibordquiz over fruit en groente in 20 minuten	op school		PO: groep 7 en 8, VO: klas 1 en 2
	Landelijk	Fitgaaf!	Fitgaaf	Met de erkende FitGaaf!-methode versterken kinderen op speelse wijze gezondheidsvaardigheden op basis van ervaringsleren, intuïtief leren en reflectie	KDV		PO: groep 1-8, KDV/BSO
	Landelijk	FoodLAB Workshops gezond eten en drink	FoodLAB	Een reeks workshops waarin leerlingen als laborant experimenteren met gezond eten & drinken.	op school		PO: groep 8 en VO: klas 1 en 2
	Landelijk	Fruitvriendjes Schoolfruit	Fruitvriendjes	Uitbreiding van EU-schoolfruit	op school		PO groep 1-8
	Landelijk	Gezonde Kinderopvang BSO	GGD Hollands Midden	Gezonde voeding op de BSO	op BSO		BSO
	Landelijk	Gezonde school	GGD Hollands Midden	Programma Gezonde school - schoolbreed	op school		PO: groep 1-8 en VO: alle typen onderwijs: 1 t/m 6
	Landelijk	Gezonde start	GGD Hollands Midden	Training voor pedagogisch medewerkers	op KDV		KDV
	Landelijk	Groentjesoep, maakt je wijzer!	Groentjesoep	Verse soep op school inclusief lesmateriaal	op school		PO groep 1-8
	Landelijk	Groente zet je tanden erin!	JOGG	Alles wat je wilt weten over groente eten. Tips voor KDV	KDV		PO: groep 1-8, KDV/BSO
	Landelijk	Lekker Fit!	Kenmerk Educatief	Lespakket over gezonde leefstijl	op school		PO: groep 1-8
	Landelijk	Schoolontbijt	Nationaal schoolontbijt	Leerlingen leren waarom het belangrijk is om elke dag gezond te ontbijten	op school		PO: groep 1-8
	Landelijk	Smaakplezier	Smaaklessen	Lesmap vol doe-activiteiten rond eten en proeven	op school		BSO
	Landelijk	Smaakspel	Smaaklessen	Kaartspel over eten	op school		KDV

Activiteit	Landelijk/Lokaal	Naam programma	Aanbieder	Omschrijving	Locatie	Thema's	Type onderwijs
Gezonde voeding	Landelijk	Gezonde Smikkelweek	Spoony	Een week lang gezond eten, in spelvorm	op BSO	   	BSO
	landelijk	Spoony - les op maat	Spoony	workshops, gastlessen of smikkelweken op maat gemaakt	op BSO	  	BSO
	Landelijk	Spoony op de BSO	Spoony	Doe-het-zelf pakketten: deze pakketten bevatten ingrediënten, een kindvriendelijk recept én een spelletje voor overheerlijke groententussendoortjes. Van Wortel Kwark bolletjesen Kabouterpizzaatjes tot Regenboogsoep en Salsa Krokodillen.	op BSO	  	BSO
	Landelijk	Verse soep met spelletjes	Spoony	Levering van verse soep, met spelletjes om uit te dagen om nieuwe smaken te proeven	op BSO	  	BSO
	Landelijk	Stichting Kind en Voeding	Stichting Kind en Voeding	Een breed aanbod van interactieve gastlessen (oa. ontbijt, gezonde lunchtrommels, Vetcool) en themalezingen voor ouders.	op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les	     	Op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les
	Landelijk	Krachtvoer	Universiteit Maastricht i.s.m. Voedingscentrum	Online lessenreeks over gezonde voeding en voedselkeuzes	online op school		VO: VMBO: klas 1 en 2
	Landelijk	Kids doen mijn eetexperiment	Voeding leeft	Eet experiment 7 dagen lang	op school	  	PO: groep 4-8
	Landelijk	Gezonde schoolkantine	Voedingscentrum	Programma voor medewerkers schoolkantine	op school	  	VO: alle typen onderwijs:1 t/m 6
	Landelijk	Weet wat je eet	Voedingscentrum	Online lessenreeks over gezonde voeding	online op school	 	VO: alle typen onderwijs 12 t/m 18 jaar
	Landelijk	Workshop Smakelijke eters	Voedingscentrum	Leerlijn waarbij kennis gemaakt wordt met smaakontwikkeling, consumentenvaardigheden, koken en gezond en duurzaam eten. Uitleen van de lesmap en kookkist	KDV	  	KDV
	Lokaal	Een beter klimaat begint op je bord; Seizoensgroente	Ecokids Groene Hart	Een gastles over het verschil tussen zomer- en wintergroente, duurzame keuzes maken en conserveren.	op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les	   	PO: groep 5,6
	Lokaal	Eet jij gezond en eerlijk; Etiketten checken	Ecokids Groene Hart	Wat is gezonde voeding en wat heeft je lijf nodig. Hoe kun je op een etiket lezen wat gezond en ongezond voor je is?	op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les	  	PO: groep 7-8 en VO: VMBO klas 1

Activiteit	Landelijk/Lokaal	Naam programma	Aanbieder	Omschrijving	Locatie	Thema's	Type onderwijs
Gezonde voeding	Lokaal	Gezond gewicht, gezond ontbijt en suiker en vet	Ecokids Groene Hart	Proeven en leren in 3 lessen over "Een gezond gewicht en tussendoortjes", "Gezond ontbijt" en "suiker en vet en een goede lunch".	op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les	   	VO: klas 1
	Lokaal	Maatwerk door diëtist	Gabriëlle Frijns	Lessen, voorlichting en advies op maat. Medewerking aan en aansluiting op landelijke en lokale programma's.	Op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les	     	PO: groep 1-8 en VO: alle typen onderwijs: 1 t/m 6 en KDV/BSO
	Lokaal	Gezonde voeding door de (school) diëtist	Goudenhart	Interactieve lessen, kwissen, kookworkshops, supermarktrondleidingen over waarom goed voeding belangrijk is.	op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les	     	PO: groep 1-8 en KDV/BSO
	Lokaal	Maatwerk door kinder- en jeugddiëtist	Katinka de Nennie	Lessen, voorlichting en advies op maat. Medewerking aan en aansluiting op landelijke en lokale programma's.	op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les	     	PO: groep 1-8 en VO: alle typen onderwijs: 1 t/m 6 en KDV/BSO
	Lokaal	Het huis van muis	Talent in Natuur	Gastles: ga mee op avontuur met muis en eet mee met de bewoners van het huis (over eetmomenten en soorten voeding)	op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les	 	PO: groep 1 en 2, KDV
	Lokaal	Bikken, bewegen, Cool!	Vodiservice	Lespakket over gezonde voeding en bewegen	op school/KDV/BSO	  	PO: groep 1-8
	Lokaal	Leefstijl lessen Skills for Life	Vodiservice, efficiënt in voedingsinformatie	Lespakket gezonde voeding, bewegen, gezond gewicht, lekker en gezond koken voor de middelbare school	op school/KDV/BSO	 	VO: alle typen onderwijs klas 1-2
	Lokaal	Leerlijn voedseducatie streekproducten	Voedsel familie Krimpenerwaard	Een lessen serie rondom lokale producten uit de Krimpenerwaard; bezoek, leer, ontdek, proef, onderzoek en vergelijk ism verschillende voedselproducerende bedrijven.	Krimpenerwaard	     	PO groep 1-8
Smaaklessen	Landelijk	Gastles proeven met al je zintuigen	De Voedingsjuf	Beleef je eten met al je zintuigen; ruiken, proeven, zien, voelen, horen	Op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les		PO groep 1 -8
	Landelijk	Workshop Smaakplezier	De Voedingsjuf	Aan de slag als Smaakprofessor of voeding onderzoeken en ontdekken? Het kan allemaal in deze leuke workshop.	Op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les	   	BSO
	Landelijk	Smaaklessen	Smaaklessen	Leerlijn waarbij kennis gemaakt wordt met smaakontwikkeling, consumentenvaardigheden, koken, gezond en duurzaam eten	op school	     	PO: groep 1-8
	Landelijk	Smaakmissies	Voedingscentrum	Leerlingen leren van alles over de herkomst van hun eten. Er zijn 12 Smaakmissies beschikbaar!	op school	   	PO: groep 1-8


Activiteit	Landelijk/Lokaal	Naam programma	Aanbieder	Omschrijving	Locatie	Thema's	Type onderwijs
Smaaklessen	Landelijk	Smaakplezier	Voedingscentrum	Lesmap vol doe activiteiten rond eten en proeven	op BSO	     	BSO
	Landelijk	Smaakplezier	Voedingscentrum	Lesmap vol doe-activiteiten rond eten en proeven	op school	    	BSO
	Landelijk	Smaakspel	Voedingscentrum	Kaartspel over eten	op school		KDV
	Lokaal	Smaakleskist	CNME de Zwanebloem/ ODMH	Smaaklessen is zinnenprikkend, speels en praktisch. Kinderen doen smaakproefjes, worden zich bewust van hun eigen smaak en factoren die daarop van invloed zijn.	op school/KDV/BSO	  	PO: groep 1-8 en KDV/BSO
	Lokaal	Smaakles voor kleuters	Ecokids Groene Hart	In deze smaakles ervaren kleuters de verschillende smaken: zoet, zout, bitter en zuur. Ze proeven hoe verse producten van smaak veranderen door verschillende bewerkingen.	op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les	 	PO: groep 1-3
	Lokaal	Smaakles, voeding en koken	Vodiservice	Gastles; gezond, lekker en duurzaam, aangeboden in een doorlopende leerlijn	Op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les	    	PO: groep 1-8
Moestuinessen	Landelijk	Lesmateriaal voor schooltuinieren	Alliantie Schooltuinen	Overzicht van ondersteuners en lesmateriaal voor schooltuinieren	op school	     	Werknemers Onderwijs en kinderopvang
	Landelijk	Smakelijke Moestuinen	Buurtlab	Programma rond moestuinieren en gezonde voeding voor pedagogisch medewerkers	op KDV	  	KDV
	Landelijk	Leerlijn met binnenteeltsysteem	GrowWizzKid	Leerlijn met binnenteeltsysteem waar alle vormen van voedseducatie aan bod komen	op school	    	PO: groep 1-8 en VO: alle typen onderwijs:1 t/m 6 en BSO
	Landelijk	Maatwerk Moestuinen	GrowWizzKid	Maatwerk Moestuinen	op school	   	PO: groep 1-8
	Landelijk	Onderzoekend leren met kiemplanten	GrowWizzKid	Leerlijn van 6 lessen 'Onderzoekend leren met Kiemgroenten'	op school	   	PO: groep 3-5
	Landelijk	Lesmateriaal bij film De Schooltuin	IVN	Lesmateriaal dat gebruikt kan worden bij vertoning van de Schooltuin film	op school	  	PO: groep 4-6, BSO




















Activiteit	Landelijk/Lokaal	Naam programma	Aanbieder	Omschrijving	Locatie	Thema's	Type onderwijs
Moestuinlessen	Landelijk	Moestuintips en lesmateriaal	IVN	Moestuintips en lesmateriaal	op school	  	PO: groep 1-8 en VO: alle typen onderwijs:1 t/m 6 en BSO
	Landelijk	Makkelijke Moestuin Kinderboek	Makkelijke Moestuin	Met dit speelse moestuinboek kunnen leerlingen zelf aan de gang	op school	  	PO groep 5-8
	Landelijk	Methode makkelijke moestuin op school	Makkelijke Moestuin	Methode voor een makkelijke moestuin op school	op school	   	PO: groep 5-7
	Landelijk	Handleiding schoolmoestuin	Velt	Handleiding om een schoolmoestuin aan te leggen met een reeks aan lesideeen	op school	  	PO: groep 1-8
	Landelijk	Minimoestuin op school	Velt	Handleiding voor een minimoestuin in potten met een reeks aan lesideeen.	op school	  	PO: groep 1-8
	Landelijk	Seizoensgroenten	Velt	Lespakket waar seizoensgroenten centraal, leerlingen leren spelenderwijs de groenten te koppelen aan hun seizoen.	op school	  	PO: groep 1-8
	Landelijk	Seizoenskalender	Velt	Seizoenskalender waarbij leerlingen leren waar groenten en fruit vandaag komt, met een reeks aan lesideeen	op school	   	PO: groep 1-8 en BSO
	Landelijk	Smaakmissie Moestuin	Voedingscentrum	Help de tuinvrouw en start samen met leerlingen uit groep 1 t/m 4 de Smaakmissie Moestuin!	op school	     	PO: groep 1-4
	Lokaal	Leskist Kas in de Klas	CNME de Zwanebloem/ODMH	Een leskist met zaibakje, zweltabletten, zaden, handleiding en werkbladen. Kinderen kunnen het groeiproces van dichtbij volgen.	Op school/KDV/BSO		Op school/KDV/BSO
	Lokaal	Schooltuinieren: Makkelijke Moestuin	CNME de Zwanebloem/ODMH	Een m ² tuintje; u ontvangt een bouwpakket, grond & zaden en het boek. U tuiniert zelf met uw groep, gemiddeld 1 x per week.	Op school/KDV/BSO		Op school/KDV/BSO
	Lokaal	Moestuinieren	De Dansende Boom	Leerlingen leren over zaaien, planten, groeien, bestjes op de tuin en als afsluiting een buiten kookles op houtvuur. Kan op tuin op school of in tuin in de buurt.	op locatie	     	PO:groep 5 en 6 en BSO
	Lokaal	Ontdek de moestuin	De Dansende Boom	Leerlingen maken kennis met moestuinieren door verschillende opdrachtjes op de tuin uit te voeren. Locatie wijktuin de Alphense Wetering in Alphen aan den Rijn en Hortus Populus in Bodegraven	op locatie	  	PO: groep 4-6 en BSO

Activiteit	Landelijk/Lokaal	Naam programma	Aanbieder	Omschrijving	Locatie	Thema's	Type onderwijs
Moestuinlessen	Lokaal	School-moestuinieren in het voorjaar incl. kookles	Ecokids Groene Hart	Gastlessen: In 5 moestuinlessen en 1 kookles gaan we zaaien, planten, water geven, wieden, oogsten, koken en ontdekken wat er nodig is om onze groente en bloemen te telen.	gastlessen schooltuin / moestuinbakken	  	PO: groep 5-6
	Lokaal	Een compleet seizoen in de schooltuin	Missie Moestuin	Als moestuincoach help ik schooldirecteuren en leerkrachten in het primair onderwijs om de thema's "Voeding en natuur" op een eigentijdse manier in het onderwijs te faciliteren.	op school	     	PO; groep 5-7
Boerderijlessen	Landelijk	Boerderijschool	Boerderijschool	Stichting Boerderijschool begeleidt de school bij het opstarten en uitwerken van boerderijeducatie toegesneden op uw school. Ze gaat met u op zoek naar een geschikt agrarisch bedrijf en begeleidt de samenwerking tussen leerkracht en boer.	op de boerderij		PO groep 1-8
	Landelijk	Boer in de klas	Boer in de klas	Het doel van de gastlessen van 'Boer in de Klas' is dat leerlingen een duidelijk en eerlijk beeld krijgen van de agrarische sector in Nederland. Onze gastboeren komen uit verschillende sectoren en vertellen hun eigen verhaal en nemen de leerlingen mee in de belevingswereld van hun bedrijf.	op school		PO groep 1-8
	Lokaal	Bezoek aan een appelboomgaard en appelmoes maken	CNME de Zwanebloem/ ODMH	In een boomgaard in de buurt van de school bekijken de kinderen hoe een appel groeit en gaan ze de appels plukken en verschillende appels proeven, daarna leren de kinderen hoe ze zelf appelmoes kunnen maken.	Boomgaard in Gouda, Schoonhoven of Bodegraven	  	PO groep 1-2
	Landelijk	Lespakket The Biggest Little Farm	Groen Kennisnet	Les in omgaan met de natuur	op school	  	VO KL2 VMBO groen
	Landelijk	Lekker boer	Lekker boer	Buiten bewegen, Oogsten en Koken en foodcamps	op de boerderij	  	PO, VO, MBO, BSO KDV
	Lokaal	Boerderijeducatie	Boerderij Stolkse Weide (Stolwijk)	Boerderijles voor de bovenbouw van de basisschool. Rondleiding en spelen op de boerderij, daarna in groepjes opdrachten doen in en rondom de stallen en dieren. Kijken en leren door spelenderwijs zelf te ontdekken en erachter te komen waar zuivel vandaan komt.	boerderij	 	PO: groep 1-8
	Lokaal	Boerderij bezoek	CNME de Zwanebloem / ODMH	Bij deze les bezoekt u met uw klas een melkveehouderij. De kinderen krijgen een rondleiding door de boerderij, maken kennis met de boerderij-dieren en de boerennatuur. In het programma is verder ruimte voor de eigen beleving. Het bezoek op de boerderij duurt ruim 2 uur. We werken samen met diverse boerinnen.	op de boerderij	 	PO: groep 3-8












Activiteit	Landelijk/Lokaal	Naam programma	Aanbieder	Omschrijving	Locatie	Thema's	Type onderwijs
Boerderijlessen	Lokaal	Rondleiding	Jomajole (Moerkapelle)	Educatieve rondleiding op het fruitbedrijf, vooral kersen. Programma op maat afhankelijk van het seizoen en groepsgrootte.	fruitteeltbedrijf		PO: groep 1-8, KDV, BSO, VO: alle typen onderwijs klas 1-6
	Lokaal	Proef het verschil, proef het boerenleven!	Kaasboerderij de Twee Hoeven (Haastrecht)	Kom en ontdek van alles over het reilen en zeilen op de boerderij. We nemen je mee met een rondleiding over ons erf en door alle stallen. Daarna gaan de kinderen in groepjes uiteen om opdrachten te doen en als afsluiting hebben we natuurlijk een proeverij van onze eigen heerlijke boerenkaas.	boerderij		PO: groep 1-8 en VO: alle typen onderwijs: 1 t/m 6 en KDV/BSO
	Lokaal	Workshop kaas	Kaasboerderij Hoogerwaard (Ouderkerk ad IJssel)	We gaan op een informatieve wijze aan de slag met tal van vraagstukken die met de boerderij en het kaasmaakproces te maken hebben; Horen koeien in de wei? Wat is het verschil tussen Goudse kaas, boerderijkaas en boerenkaas? Wat is 'graskaas'? Is 20+ kaas gezonder dan 48+ kaas? Kun je schimmel van kaas verwijderen en de rest opeten? enz. enz. Het blijft niet alleen bij praten want ondertussen maken we een of meerdere kaasjes.	boerderij		VO: alle typen onderwijs: 1 t/m 6
	Lokaal	Rondleiding over de boerderij en kaasmakerij	Kaasboerderij Schep (Bergambacht)	Rondleiding over de boerderij en kaasmakerij waarbij geleerd wordt waar de melk vandaag komt, wat je er mee kan maken (kaas, zuivel) en uiteraard contact met dieren. Afsluitend vindt een proeverij van onze eigen kaas plaats.	boerderij		PO: groep 1-8 en VO: alle typen onderwijs: 1 t/m 6 en KDV/BSO
	Lokaal	Op de boerderij	Melkveehouderij de Wit (Bodegraven)	Boer Anton laat graag zien wat er op de biologische boerderij allemaal speelt. Er kan gekozen worden voor verschillende thema's (Weidegang, bodemdaling, waterhuishouding, bodemleven, biodiversiteit) of een les op maat. Bij de jongere kinderen ligt de aandacht meer bij "Waar komt mijn eten vandaan" en de beleving op de boerderij	boerderij		PO: groep 1-8, VO: klas 1-6
	Lokaal	Bezoek aan een appelboomgaard en appelmoes maken	Synerkri	In een boomgaard in de buurt van de school bekijken de kinderen hoe een appel groeit en gaan ze de appels plukken en verschillende appels proeven, daarna leren de kinderen hoe ze zelf appelmoes kunnen maken.	Boomgaard Krimpen ad IJssel		PO groep 1-2
	Lokaal	Verrassende leerzame excursie op onze biologische natuurboerderij!	VOF Hoevestein i.s.m. Staatsbosbeheer (Reeuwijk)	Uitleg over kringlooplandbouw en polderwandeling met gids van Staatsbosbeheer. Bijtentoonstelling met actieve doe/ ontdek panelen.	boerderij		PO: groep 1-8 en VO: alle typen onderwijs: 1 t/m 6 en KDV/BSO

Activiteit	Landelijk/Lokaal	Naam programma	Aanbieder	Omschrijving	Locatie	Thema's	Type onderwijs
Boerderijlessen	Landelijk	Power Pannenkoek!	Beter (W)eten	Pannenkoeken worden vaak gezien als ongezond, maar is dat wel terecht? Tijdens deze workshop gaan leerlingen aan de slag om gezonde pannenkoeken te maken.	op school		VO: alle typen onderwijs klas 1-6
	Landelijk	Power Smoothie!	Beter (W)eten	Gastles `Power Smoothie`. Leerlingen leren hoe je verschillende ingrediënten kan samenvoegen om tot een gebalanceerde, gezonde en vooral lekkere smoothie te komen!	op school		VO: alle typen onderwijs klas 1-6
Koken en proeven	Landelijk	Gastlessen Insecten Proeverij	Insectsforall	Gastles insecten-proeverij: Jongeren vertrouwd maken met insecten als duurzame eiwitbron.	op school	 	PO: groep 1-8 en VO: alle typen onderwijs: 1 t/m 6
	Landelijk	Kooklessen en Insecten proeverij	Insectsforall	Gastles insecten-proeverij en kooksessie: Jongeren vertrouwd maken met insecten als duurzame eiwitbron.	op school	  	PO: groep 7-8 en VO: alle typen onderwijs: 1 t/m 6
	Landelijk	Lunchen met #Superchefleroen	Onderwijs gezond	Educatief programma gericht op een gezonde schoolluch voor en door kinderen onder leiding van een chefkok	op school	 	PO: groep 1-8 en VO: alle typen onderwijs: 1 t/m 6 en BSO
	Landelijk	Workshop gezonde maaltijd	Onderwijs gezond	Workshop waarin met de groep een maaltijd wordt bereid waarin gezondheid een belangrijk aandeel heeft.	op school	 	PO: groep 1-8 en VO: alle typen onderwijs: 1 t/m 6 en BSO
	Landelijk	Kok in de klas	Smaaklessen	Jaarlijks wordt een nieuw recept gepresenteerd met bijbehorend lesmateriaal en het Kok in de Klas kwartet!	op school		PO Groep 6-8
	Landelijk	(On)kruiden	Velt	Lespakket waarbij je duikt in de wereld van de wilde kruiden en ontdekt wat het nut is van deze planten, met een reeks les-ideeen	op school		PO: groep 1-8
	Lokaal	Bloemen kruidenboter maken	De Dansende Boom	Leerlingen leren zelf boter maken en voegen hier eetbare bloemen en kruiden aan toe.	op locatie of op school/BSO, een gastdocent geeft de les	  	PO: groep 4-6 en BSO
	Lokaal	Leven van het land	De Dansende Boom	De leerlingen leren over lekker, duurzaam en gezond eten door verschillende opdrachten uit te voeren en een lunch te bereiden, in combinatie met ontdektocht op een moestuin	op school, een gastdocent geeft de les	    	PO: groep 6 en 7

Activiteit	Landelijk/Lokaal	Naam programma	Aanbieder	Omschrijving	Locatie	Thema's	Type onderwijs
Koken en proeven	Lokaal	Wildpluk avontuur	De Dansende Boom	De leerlingen leren planten herkennen, plukken en proeven. Ze verzamelen wilde planten en gaan hier iets van bereiden.	op locatie, een gastdocent geeft de les	  	PO: groep 5-8, VO: alle typen onderwijs klas 1-6 en BSO
	Lokaal	Bloemenboter maken	Ecokids Groene Hart	Met kruiden en bloemen uit de schoolomgeving maken en proeven we een mooie bloemenboter.	op school, schoolomgeving of schooltuin, een gastdocent geeft de les	 	PO; groep 3-5
	Lokaal	Groente om te smeren	Ecokids Groene Hart	Gastles: Bereiden en proeven van groente-smeersels voor op brood.	op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les	     	PO: groep 5-6
	Lokaal	Puur en gezond koken	Ecokids Groene Hart	Serie van 6 lessen Koken Proeven Ervaren Ontdekken Vergelijken	keuken van buurthuis, school of BSO, een gastdocent geeft de les	   	BSO groep 7-8
	Randstad	Hack je Snack, EnergyLAB, Poep en Pukkels, Brood in Nood	Future FoodLAB	Een reeks workshops waarin leerlingen (12-14 jaar) als laborant experimenteren met gezond eten & drinken.	op school	  	PO: groep 8 en VO: klas 1-2
	Lokaal	Groentesoep maken	NME Krimpen a/d IJssel	Soepgroenten worden zelf geoogst en gesneden. Samen kook je een heerlijke soep, die af wordt gemaakt met eetbare bloemen uit de tuin	Kinderboerderij Klein Boveneind	     	PO groep 5-6
	Lokaal	Pannenkoekenles	NME Krimpen a/d IJssel	Bij de kinderboerderij worden alle ingrediënten van een pannenkoek verzameld en uitgelegd waar het vandaan komt. Boven een kampvuur worden de pannenkoeken gebakken	Kinderboerderij Klein Boveneind	 	PO groep 1-2
	Lokaal	Kinderkooktheater	STAPFOODS	Kinderkooktheater High Five is een rondreizend café. Het kan worden opgebouwd in een klaslokaal, op een schoolplein of in een weiland. In het theater laten we kinderen tussen 2 en 14 jaar oud zelf eten maken en experimenteren met smaken. In het kooktheater leren de kinderen waar onze voeding vandaan komt. Ze gaan zelf aan de slag met mooie, gezonde ingrediënten uit het Westland, het Groene Hart en van lokale ondernemers uit de rest van de provincie Zuid-Holland. De recepten worden afgestemd op de leeftijd van de kinderen.	kan op school maar ook op locatie	  	alle/maatwerk

Activiteit	Landelijk/Lokaal	Naam programma	Aanbieder	Omschrijving	Locatie	Thema's	Type onderwijs
Koken en proeven	Lokaal	Kok in de klas	STAPFOODS	STAPFOODS staat voor een vitaal leven. Het concept 'Kok in de klas' is hier een middel voor. Marco van Stappershoef, eigenaar van STAPFOODS, geeft deze gastlessen. Het is enorm inspirerend om te zien hoe de kinderen aan de slag gaan met gezonde voeding. Ze zijn super enthousiast als ze ervaren dat gezond ook lekker kan zijn! Met hele simpele gerechten kunnen de kinderen zelf alles doen. Ik hoop ze alleen nog wat tips te geven.	Op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les	  	PO en VO/maatwerk
Diversen	Landelijk	Voorlichting 'gezonde voeding en voedsel educatie, hoe doe je dat op school?'	De Voedingsjuf	Wat zijn de mogelijkheden voor het geven van Voedsel educatie aan diverse doelgroepen. Dit door gebruik te maken van bestaande programma's.	Op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les	 	Onderwijs en BSO/KDV
	Landelijk	Lespakket Voedseltransitie	Groen Kennisnet	Lespakket over de voedseltransitie	op school	  	VO KI 1-6
	Landelijk	Lespakket Broodje 2de kans	Het groene wiel	Wat is er allemaal gebeurd en nodig voordat een boterham op je bord ligt? Wat gebeurt er met brood als het oud is? Kun je er misschien iets anders mee doen dan weggooien?	op school	  	PO groep 5-8
	Landelijk	Lesmethode over duurzaamheid o.a. Wat is jouw food-print	Ik circuleer	Lesmethode over duurzaamheid met o.a. de les 'Wat is jouw food-print?'	op school		VO: VMBO
	Landelijk	Kaartspel over voeding	Jong Lekker Fit	Kaartspel over voeding	op school		PO groep 1-2 en KDV
	Landelijk	Posters en Brochures over gezond eten	Lekker Fit in de Wijk	Posters en Brochures over gezond eten	op school		KDV PO groep 1-8
	Landelijk	Lespakket Zonder Vlees	Nationale Week Zonder Vlees	Lespakket Zonder Vlees	op school	  	PO: groep 6-8, VO: VWO 1-2, HAVO 1-2-3, VMBO 3-4
	Landelijk	Verschillende lesbrieven met het thema eten	Natuurwijs	Verschillende lesbrieven met het thema eten	op school	     	PO groep 1-8
	Landelijk	Lespakket over bijen en voedsel	Nederland Zoemt	Lespakket over bijen en voedsel	op school		PO: groep 7-8, VO: alle typen onderwijs klas 1-6

Activiteit	Landelijk/Lokaal	Naam programma	Aanbieder	Omschrijving	Locatie	Thema's	Type onderwijs
Diversen	Landelijk	Red de Krommies	Stichting Kromkommer	Red de Krommies is een kosteloos lespakket voor kinderen van groep 5-6 over de verspilling van kromme groente en fruit.	op school	  	PO groep 5-6
	Landelijk	Voedselverspilling	Velt	Lespakket over voedselverspilling, leerlingen leren de keten van zaad tot product kennen en hoe voedselverspilling te voorkomen.	op school	 	PO: groep 1-8
	Landelijk	Lespakket over de voedselbank met les over voedselverspilling	Voedselbanken Nederland	Lespakket over de voedselbank met een les over voedselverspilling	op school		PO: groep 7-8
	Landelijk	Proefielwerkstuk Wereldvoedselvraagstuk	WUR	Het Wageningen Youth Institute inspireert en activeert leerlingen in het wereldvoedselvraagstuk. "Hoe voeden we de wereld in 2050 op een eerlijke, duurzame en gezonde manier wanneer de wereldbevolking stijgt naar 10 miljard?"	op school	 	VO HAVO 4-5 VWO 5-6
	Lokaal	bijenles op de Zwanebloem	CNME de Zwanebloem / ODMH	Hoe ziet de bij eruit. Wat is zijn taak in de kast en hoe maken ze nou eigenlijk honing? Zomaar een paar vragen waar de leerlingen antwoord op krijgen tijdens de les 'leren van en met de bij'. De imker ontvangt de kinderen bij het 'Bijenhuisje' in de tuin op de kinderboerderij.	Kinderboerderij		PO groep 3,4,5
	Lokaal	Kweekset Champignons	CNME de Zwanebloem/ ODMH	Aan de hand van een eenvoudige instructie kweekt u in een periode van 3 weken zelf champignons in de klas.	op school/KDV/BSO		PO: groep 1-8 en KDV/BSO
	Lokaal	Leskist Alles voor een Pannenkoek	CNME de Zwanebloem/ ODMH	Wat is er nodig om pannenkoeken te maken en waar komen deze ingrediënten vandaan? In de leskist zit alles wat nodig is om een onvergetelijk en leerzaam smulfeestje te maken.	op school/KDV/BSO		PO: groep 1-2 en KDV/BSO
	Lokaal	Leskist Bijengeheimen	CNME de Zwanebloem/ ODMH	De kist bevat een breed scala aan materialen, zoals fraai geïllustreerde verhaalplaten, onderzoeksmateriaal, tien kleurige buitenpad-bordjes, boeken, map vol liedjes, versjes en kleurplaten... en nog veel meer.	op school/KDV/BSO		PO: groep 1-4 en KDV/BSO
	Lokaal	Leskist kaasmaken	CNME de Zwanebloem/ ODMH	Echte 'Goudse' kaas maken en enkele weken later opeten. Bovendien leren de kinderen allerlei zaken en termen rond dit oeroude ambacht.	op school/KDV/BSO		PO: groep 5-8 en KDV/BSO

Activiteit	Landelijk/Lokaal	Naam programma	Aanbieder	Omschrijving	Locatie	Thema's	Type onderwijs
Diversen	Lokaal	Een beter klimaat begint op je bord; Voedsel van ver	Ecokids Groene Hart	We bekijken de reis van groenten en fruit; van de teelt tot op ons bord.	op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les	  	PO: groep 5-6
	Lokaal	Eet jij gezond en eerlijk; Voedselafdruk	Ecokids Groene Hart	Wat is het effect van onze voedsel keuzes op de rest van de wereld? En wat betekent Fairtrade, Biologisch, Beter leven eigenlijk? En hoe kunnen we voedselverspilling tegengaan?	op school/KDV/BSO, een gastdocent geeft de les	  	PO: groep 7-8 en VO: VMBO klas 1
	Lokaal	Bijenpraatje - op bezoek bij de imker	Imkerij de Nesse (Ouderkerk ad IJssel)	Kinderen krijgen uitleg over de wereld van de bijen, nemen een kijkje in de kijkkast met echte bijen, mogen honing proeven, de imkerkap passen en aan de honing slinger draaien.	op locatie		PO: groep 1-8 en KDV/BSO
	Lokaal	Leefstijllessen van de Hortus Populus	Stichting Duurzaam Bodegraven-Reeuwijk	Ervaren hoe het werken in de natuur, de 4- seizoenen, het zelf telen van groenten van invloed is op de je geestelijke en lichamelijke gezondheid. 4 lessen op school, 4 lessen bij de Hortus Populus.	op school en op locatie	   	PO: groep 5 en 6

Partners

Brede School Gouda. Voor het kind met elkaar!

Brede School Gouda verzorgt al jaren lang een compleet onder schools en naschoolprogramma voor alle basisscholen in Gouda. Ook het thema natuur wordt bij ons breed gedragen. Samen met diverse partijen bieden wij een zeer gevarieerd programma als het gaat natuureducatie in de breedste zin van het woord. Scholen kunnen een keuze maken uit ons programma aanbod maar in overleg leveren wij ook maatwerk. Zo zijn wij een verbindende factor in onze mooie stad Gouda als het gaat om (natuur)educatie. 0182 527101 - www.bsgouda.nl

Centrum Natuur- en Milieueducatie (CNME) De Zwanebloem

Vanuit het [CNME De Zwanebloem](#) organiseren we activiteiten op het gebied van natuur- en milieueducatie. Wij verzorgen natuur- en milieulessen, excursies en lenen lesmaterialen uit. Onze doelgroep zijn leerlingen van basisscholen in de regio Midden-Holland.

Door onder andere 'te laten beleven' willen wij deze leerlingen kennis bij brengen op het gebied van natuur en milieu. Op deze manier hopen wij natuur- en milieubewustwording bij de leerlingen te stimuleren en bij te dragen aan de leefbaarheid en duurzaamheid van de leefomgeving. Tevens hebben wij een grote leszolder tot onze beschikking op een mooie, natuurlijke locatie. Hier geven wij onder andere onze natuur- en milieulessen. Jaarlijks doen er rond de 1000 klassen mee aan onze activiteiten waarbij zij gebruik maken van onze lesmaterialen.

0182 572033 - zwanebloem@ODMH.nl

Stichting Synerkri - Ik doe mee!

Stichting Synerkri verzorgt al jarenlang een onder schools en naschools programma voor alle basisscholen in Krimpen. Ook het thema Natuur & Voeding wordt bij ons breed gedragen. Samen met diverse partijen bieden wij een zeer gevarieerd aanbod als het gaat om natuureducatie en de breedste zin van het woord. Scholen kunnen een keuze maken uit ons aanbod, maar in overleg leveren we ook maatwerk. Zo zijn wij een verbindende factor in Krimpen. 0180-745002 info@synerkri.nl

Natuur en Milieu Punt

Het NM punt is een samenwerking van de Gemeente Gouda, CNME de Zwanebloem/ODMH, De Brede School Gouda en IVN. 0182 527101 - info@natuurenmilieupunt.nl
www.natuurenmilieupunt.nl

Gouda Goed Bezig

Gouda Goed Bezig is een initiatief van SPORT•GOUDA en zet zich in om Goudse jongeren op gezond gewicht te krijgen en te houden.

Regisseur Jolijn van der Marel
0182-590910
Jolijn.vandermarel@sportpuntgouda.nl
www.sportpuntgouda.nl

GGD Hollands Midden

Het valt scholen steeds vaker op dat leerlingen met de auto naar school worden gebracht, geen ontbijt hebben gehad en pakjes sap en snoep meekrijgen als tussendoortje. Mede hierdoor neemt het aantal leerlingen met over- en ondergewicht, beweegarmoede en/of beweegachterstand toe. Dit maakt dat de overheid samen met het bedrijfsleven het Nationaal Preventieakkoord heeft gesloten om een gezonde leefstijl voor kinderen/jongeren de norm te maken en zo ongezond gedrag te voorkomen en terug te dringen. De GGD Hollands Midden bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de burgers in de regio Hollands Midden. Gezonde voeding en voldoende beweging stimuleert GGD Hollands Midden dan ook graag. Dit doen wij onder andere door ondersteuning van scholen met de Gezonde School werkwijze.

Contact Kathelijne Hazenoot via
gezondeschoolhm@ggdhm.nl
www.gezondopschoolhm.nl



Foto: Reinier de Vlaam

Colofon

Dit overzicht is tot stand gekomen onder verantwoording van Jong Leren Eten Zuid-Holland en Ekokids Groene Hart.

Maart 2023

Geïnteresseerden zijn van harte welkom hierbij aan te sluiten:

[CNME De Zwanebloem / ODMH](#)

0182 572033

zwanebloem@ODMH.nl

[Natuur Milieu Punt](#)

[Brede School Gouda](#)

[CNME De Zwanebloem / ODMH](#)

[Jong Leren Eten Zuid-Holland](#)

[GGD Hollands Midden](#)

[Ekokids Groene Hart](#)

[Gouda Goed Bezig](#)

[Synerkri](#)

